

Regeringens skrivelse

2003/04:81

Redogörelse för verksamheten inom Europarådets
ministerkommitté m.m. under år 2003

Skr.
2003/04:81

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 11 mars 2004

Marita Ulvskog

Laila Freivalds
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2003.

1	Inledning.....	4
2	Verksamheten i ministerkommittén.....	4
2.1	Samarbetsprogrammen för demokratisk utveckling	6
2.2	Europarådssekretariatet och budgeten	7
3	Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och dess övervakningsorgan.....	8
3.1	Ratifikationsläget	8
3.2	Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen).....	8
3.3	Det löpande arbetet	9
4	Arbetet inom de olika verksamhetsområdena.....	11
4.1	Mänskliga rättigheter och demokratifrågor.....	11
4.1.1	Mänskliga rättigheter	11
4.1.2	Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter	12
4.1.3	Europeisk konvention till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	12
4.1.4	Nationella minoriteter	13
4.1.5	Kampen mot diskriminering, rasism och främlingsfientlighet.....	14
4.1.6	Romer.....	14
4.1.7	Jämställdhet mellan kvinnor och män.....	14
4.1.8	Sociala stadgan	15
4.1.9	Massmedier	16
4.1.10	Asyl-, flykting- och medborgarskapsfrågor	16
4.1.11	Lokal demokrati och gränsöverskridande samarbete	17
4.1.12	Bioetik.....	18
4.1.13	Rättsligt samarbete.....	18
4.1.14	Folkrättsfrågor	19
4.2	Sociala frågor	20
4.2.1	Social sammanhållning	20
4.2.2	Socialförsäkringsfrågor.....	21
4.2.3	Integration	21
4.2.4	Befolkningsstudier	22
4.2.5	Hälso- och sjukvård	23
4.2.6	Miljö och regional planering.....	23
4.3	Kulturfrågor och kulturell mångfald	24
4.3.1	Utbildning	24
4.3.2	Kultur och kulturarv.....	25
4.3.3	Idrott.....	26
4.3.4	Ungdomsfrågor	26
5	Arbetet inom ramen för partsavtalen	27
5.1	Partsavtalet på social- och hälsoområdet	27

5.2	Europafarmakopén	28	Skr. 2003/04:81
5.3	Europarådets utvecklingsbank	28	
5.4	Pompidougruppen för narkotikafrågor.....	29	
5.5	Filmstödsfonden "Eurimages"	29	
5.6	Kommissionen för demokrati genom lag.....	30	
5.7	Europarådets Nord-Sydcentrum.....	30	
5.8	Europeiskt centrum för moderna språk i Graz	30	
5.9	Partsavtal för uppföljning på korruptionsområdet	31	
6	Förteckning över medlems- och kandidatländer samt observatörländer.....	32	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 mars 2004.....	33	

1 Inledning

Europarådet skall främja respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer. Genom att främja individens rättigheter bidrar organisationen till fred, stabilitet och säkerhet. Sverige arbetar för att politiskt stärka Europarådets roll på områden där organisationen har fördelar i jämförelse med andra organisationer. Europarådet bör därför fortsätta stödja den demokratiska utvecklingen i Central- och Östeuropa, på västra Balkan och i södra Kaukasien.

Under 1990-talet var organisationens utmaning en snabbt växande medlemskrets. Den utvidgningen är nu i stort sett avslutad. I maj 2003 blev statsförbundet Serbien och Montenegro Europarådets fyrtiofemte medlem. I dag är Monaco och Vitryssland de enda europeiska länder (förutom Heliga Stolen) som inte är medlemmar i Europarådet. Förberedelser pågår just nu för ett troligt tredje Europaråds-toppmöte under 2005. En uppgift för ett sådant toppmöte blir sannolikt att precisera Europarådets roll i det förändrade Europa, som bland annat kännetecknas av utvidgningen av Europeiska unionen (EU) respektive Nato.

Sverige eftersträvar prioriteringar i Europarådets verksamhet för att stärka förverkligandet av de gemensamma värderingar, skyldigheter och åtaganden som medlemsländerna delar. Organisationens aktiviteter och resurser skall bidra till att individen i än högre grad kan åtnjuta sina rättigheter i samtliga medlemsländer.

Sverige vill stärka Europeiska unionens roll som aktör i Europarådet. EU-samordningen bör bli effektivare, både i Strasbourg och i rådsarbetsgruppen för OSSE- och Europarådsfrågor (COSCE) i Bryssel. Från den 1 maj 2004 kommer mer än hälften av Europarådets medlemsstater också att vara medlemmar i EU. Samarbetet mellan EU-länderna måste dock fortsatt beakta varje medlemslands eget ansvar för att uppfylla sina åtaganden och skyldigheter inom ramen för Europarådet, och den övervakning som inrättats i detta avseende. De möjligheter till samverkan som finns mellan Europarådet och EU samt Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Förenta nationerna (FN) skall tillvaratas på ett effektivare sätt.

2 Verksamheten i ministerkommittén

Ministerkommittén, som består av medlemsstaternas utrikesministrar (eller deras permanenta representanter, ambassadörerna i Strasbourg), är Europarådets styrorgan. Det är den som formellt fattar de bindande besluten om verksamhetens uppläggning, budgetens omfattning och inval av nya medlemsstater med mera. Det löpande arbetet i ministerkommittén sker i olika styr- och expertkommittéer.

Malta var ordförande i ministerkommittén vid det här redovisade arbetsårets början och fram till ministermötet i Strasbourg i maj 2003. Därefter tog Moldaviens ordförandeskap vid. Det avslutades med ministermötet i Chisinau i november 2003 då den nuvarande ordföranden, Nederländerna, tog över.

Det maltesiska ordförandeskapets främsta prioriteringar var att fortsätta närmandet mellan Europarådets länder samt att stärka de sociala och kulturella dimensionerna inom organisationen. Den fråga som framför andra kom att dominera ministermötet i Strasbourg den 14–15 maj 2003 var dock frågan om hur Europadomstolen för mänskliga rättigheter skall klara av sin arbetsbörda. Det ökande antalet klagomål till domstolen och hur domstolen skall hantera dem har länge varit en källa till oro för Europarådets ministerkommitté. Ministrarna välkomnade i Strasbourg en rapport om effektiviseringar av domstolen som lades fram av styrkommittén för mänskliga rättigheter. De gav ställföreträdarkommittén i uppgift att inför ministermötet i Strasbourg i maj 2004 utarbeta ett ändringsprotokoll till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Det moldaviska ordförandeskapet föregicks av viss dramatik. Den negativa politiska utvecklingen i landet under början av 2002 ledde till att generalsekreteraren under artikel 52 i den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter begärde att den moldaviska regeringen skulle förklara hur Moldavien levde upp till sina åtaganden enligt konventionen. Inför ordförandeskapet antog Europarådet ett specialinriktat samarbetsprogram med Moldavien. Utvecklingen i landet övervakas noggrant av ställföreträdarkommittén.

Frågan om ett tredje toppmöte var en viktig fråga vid ministermötet i Strasbourg i maj 2003 och dominerade mötet i Chisinau i november. Ett preliminärt principbeslut om ett toppmöte hade fattats redan vid ministermötet i november 2002. Vid mötet i maj 2003 enades man om att toppmötet skulle fokusera på Europarådets roll i det förändrade Europa efter EU:s utvidgning. I Chisinau underströk flera ministrar behovet av ett centralt politiskt ämne för toppmötet. Vissa ministrar var dock ändå tveksamma till behovet av ett toppmöte. Resultatet blev ett uppdrag till den arbetsgrupp som under polsk ledning förbereder toppmötet att till ministermötet i maj 2004 presentera ett förslag till en substantiell dagordning. Först då fattas ett definitivt beslut om mötet som skulle kunna äga rum under Polens ordförandeskap första halvåret 2005. Det troliga är då att toppmötet, som nämnts ovan, kommer att fokusera på Europarådets roll i det förändrade Europa, sannolikt med inriktning på organisationens kärnverksamhet.

Bland övriga teman som behandlades i Chisinau i november 2003 kan nämnas människohandel. Flera talare betonade att detta är ett problem för praktiskt taget alla medlemsstater, som ursprungs-, genomgångs- eller mottagarländer. Behovet av nationella handlingsplaner framhölls. Arbetet med en svensk plan startar i början av 2004. En europeisk konvention mot människohandel är under utarbetande. Den europeiska konventionen är avsedd att komplettera FN-protokollet om människohandel, främst genom att den ska stärka offrens rättigheter och innehålla en mer fokuserad övervakningsmekanism. I Chisinau undertecknade och

ratificerade Sverige också, som första och hittills enda medlemsstat, den reviderade europeiska konventionen om skydd för djur under internationella transporter.

I april 2003 blev Serbien och Montenegro Europarådets fyrtiofemte medlemsstat vid en ceremoni under Europarådets parlamentariska församlings session. En förutsättning för medlemskapet var att parlamenten i både Serbien och Montenegro ratificerat det nya statsförbundets konstitutionella stadga. Serbien och Montenegro är nu, liksom flera av de nyaste medlemsstaterna, föremål för samarbetsprogram. Ministerkommittén behandlar för närvarande en ansökan om medlemskap från Monaco.

När OSSE inte kunde nå en överenskommelse med Ryska Federationen om förlängning av mandatet för OSSE:s mission i Tjetjenien blev Europarådet den enda internationella organisationen med avtal om permanent närvaro i Tjetjenien. Tre Europarådsexperter på mänskliga rättigheter var från april 2000 verksamma vid kontoret i staden Znamenskoje i Tjetjenien under ledning av den ryske presidentens särskilda representant för upprätthållandet av mänskliga rättigheter och friheter i Tjetjenien. Det avtal som reglerade experternas närvaro förlängdes med sexmånadersperioder. När mandatet skulle löpa ut den 4 januari 2004 förnyades inte avtalet. Istället träffade Europarådet och Ryska Federationen i december 2003 ett nytt ettårsavtal om Europarådet som innebär att Europarådsexperter på tillfällig basis skall delta i genomförandet av konkreta program. Därmed finns inte längre någon permanent Europarådsnärvaro i Tjetjenien.

Nederländerna övertog ordförandeskapet i Europarådet i november 2003 och har som sina prioriteringar genomförande och stärkande av mänskliga rättigheter liksom integration och social sammanhållning. Dessutom vill man förbättra Europarådets samarbete med EU och OSSE.

2.1 Samarbetsprogrammen för demokratisk utveckling

En relativt omfattande del av Europarådets verksamhet består av olika former av samarbetsprogram. De har växt i antal i takt med att medlemskretsen utvidgats.

Programmen riktar sig så gott som uteslutande till de nya medlemsstaterna och syftar till att underlätta uppfyllandet av de åtaganden som följer på medlemskap i organisationen. I samband med att Serbien och Montenegro i april 2003 blev medlem i Europarådet startades ett samarbetsprogram med landet. Det ersatte då ett program som genomförts under Serbien och Montenegros tid som ansökarland.

Ministerkommittén har strävat efter att programverksamheten, där det är påkallat, planeras i nära samarbete med EU och andra internationella organisationer, särskilt OSSE.

En del program genomförs inom ramen för Europarådets och EU-kommissionens gemensamma samarbetsprogram, med delad finansiering. Andra program erhåller finansiellt stöd av EU-kommissionen. Exempel på program som pågått en tid är aktiviteter riktade till Ryska

Federationen, Moldavien, Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Ukraina, Bosnien och Hercegovina, Serbien och Montenegro, Makedonien och Albanien. Skr. 2003/04:81

Europarådet är fortsatt aktivt inom den så kallade stabilitetspakten för sydöstra Europa, med en samordnande roll främst inom arbetsborden I (demokrati och mänskliga rättigheter) och III (underbordet för rättsliga och andra inrikespolitiska frågor).

2.2 Europarådssekretariatet och budgeten

Europarådets ordinarie budget uppgick år 2003 till 175 miljoner euro. Budgeten för år 2004 uppgår till 180,5 miljoner euro. Därtill kommer pensionsutgifter, medel för verksamheten Europarådets ungdomscenter samt medel för byggnader. Avgift till partsavtal som Sverige ingått tillkommer. Budgetarbetet har under senare år utgått från en strävan efter reell nolltillväxt. Sverige tillhör de länder som för budgeten för år 2004 hade kunnat godta en något högre nivå än den som slutligen fastställdes. Europadomstolen kommer under år 2004, liksom år 2003, att få extra resurser, bland annat genom att medel som inte tagits i anspråk används för ett reformprogram som bland annat innebär möjlighet att möta den ökande tillströmningen av mål.

Sveriges andel av Europarådets budget uppgick år 2003 till 2,20 procent, och år 2004 till 2,21 procent. Sveriges andel finansieras över utgiftsområde 5, internationell samverkan. I beräkningen av medlemsstaternas andelar tas hänsyn till befolkningens mängd och BNP. I budgetpropositionen för de aktuella åren anslogs 43 respektive 44 miljoner kronor för de olika obligatoriska bidragen till Europarådets budget, inklusive vissa partsavtal. En arbetsgrupp för översyn av den bidragsskala som för närvarande gäller inrättades i slutet av 2001. Arbetet pågår alltjämt. I slutet av 2001 valdes Sverige in i Europarådets budgetkommitté för perioden 1 januari 2002–31 december 2004.

Under 2001–2003 har Sverige ställt en polis på chefsnivå till förfogande för Europarådets sekretariat och programmet "Police and Human Rights – Beyond 2000". Vidare har Sverige lämnat bidrag på 13 600 euro till Europarådets regionala konferens i Belgrad på temat "Utvecklandet av nya textböcker i historia."

Vid avvägningen av behoven för de olika sektorer där Europarådet är verksamt är Sveriges inställning i ministerkommittén att kärnverksamheten, det vill säga främjandet av de mänskliga rättigheterna, demokrati samt rättsstatens principer, skall prioriteras.

Generalsekreterare Schwimmer presenterade prioriteringar för verksamheten vilka till stor del har befasts i budgeten för såväl 2003 som 2004. Medlemsstaterna har fortsatt svårt att enas om nödvändiga besparingar och nedprioriteringar av verksamhetsområden.

3 Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och dess övervakningsorgan

Skr. 2003/04:81

3.1 Ratifikationsläget

Vid årsskiftet 2003/2004 hade samtliga medlemsstater, utom den senast tillträdde medlemsstaten Serbien och Montenegro, ratificerat Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. När det gäller tre av de sex tilläggsprotokollen som innehåller materiella rättigheter – det första, det fjärde och det sjunde – var antalet anslutna medlemsstater oförändrat i förhållande till föregående årsskifte, det vill säga 42, 37 respektive 35 stycken. Under det gångna året har ytterligare två stater, Armenien och Turkiet, ratificerat det sjätte tilläggsprotokollet, som förbjuder användning av dödsstraff i fredstid. Därmed är alla medlemsstater utom Ryssland samt Serbien och Montenegro bundna av detta protokoll. Tilläggsprotokoll nr 12, som föreskriver ett generellt förbud mot diskriminering och som därmed utvidgar det diskrimineringsförbud som finns i artikel 14 i Europakonventionen, har fortfarande inte trätt i kraft. Protokollet, som antogs av ministerkommittén under år 2000, hade vid årsskiftet ratificerats av endast fem medlemsstater. Protokoll nr 13, som innebär ett totalförbud mot dödsstraff, således även i krigstid, trädde i kraft den 1 juli 2003. Det hade vid årsskiftet ratificerats av 20 medlemsstater. Sverige har ratificerat samtliga tilläggsprotokoll utom det tolfte.

3.2 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen)

Det växande antalet medlemsstater och en allt större medvetenhet bland medborgarna om Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna har lett till en kontinuerlig ökning av antalet klagomål till Europadomstolen. Det har under senare år blivit allt tydligare att den reform som genomfördes i slutet av 1990-talet i syfte att rationalisera övervakningssystemet och råda bot på de allt längre handläggningstiderna inte var tillräcklig. Så som framgår av de två senaste skrivelserna pågår sedan en tid ett reformarbete i syfte att garantera övervakningssystemets effektivitet på lång sikt. Sverige spelar en mycket aktiv roll i detta arbete. Arbetet, som nu är inne i ett intensivt skede, bedrivs på flera nivåer: i styrkommittén för mänskliga rättigheter (CDDH), i dess underkommitté för procedurfrågor (DH-PR) och inom den så kallade redaktionsgruppen (CDDH-GDR, tidigare benämnd "reflektionsgruppen"). I april 2003 lämnade CDDH en rapport med förslag till ministerkommittén. Enligt rapporten krävs både åtgärder på nationell nivå för att begränsa tillströmningen av klagomål och åtgärder som rör Europadomstolens behandling av klagomål. Dessutom är det nödvändigt att förbättra och påskynda verkställigheten av domstolens domar. I maj 2003 antog ministerkommittén en deklARATION varigenom

CDDH:s upplägg rörande reformen godkändes och kort därefter gav den ett nytt mandat till CDDH, som bl.a. innebär att styrkommittén senast i april 2004 skall presentera förslag till ett ändringsprotokoll till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Den svenska domaren Elisabeth Palm avgick under 2003. Eftersom hennes mandatperiod sträckte sig till den 31 oktober 2004, förrättades fyllnadsval till svensk ledamot av Europadomstolen. Av de tre kandidater som den svenska regeringen presenterade valde den parlamentariska församlingen dåvarande advokaten Elisabet Fura-Sandström. Under våren 2004 är det dags för församlingen att på nytt välja svensk domare, denna gång för en period av sex år från och med den 1 november 2004. Den svenska regeringen har presenterat en lista med tre kandidater.

3.3 Det löpande arbetet

Under 2003 mottog Europadomstolen drygt 35 000 nya klagomål. Under samma period avgjordes närmare 18 000 klagomål, varav ca 700 genom dom. I slutet av året hade domstolen ca 65 000 klagomål i balans enligt preliminära siffror. De åtta medlemsstater som hade flest klagomål anhängiga mot sig var i tur och ordning Turkiet, Ryssland, Polen, Rumänien, Ukraina, Italien, Frankrike och Tyskland.

En av de mer uppmärksammade domarna under året var den som domstolen meddelade i målet Öcalan mot Turkiet. Europadomstolen konstaterade ett antal brott mot konventionen. Domen har emellertid inte vunnit laga kraft eftersom målet har hänskjutits till domstolen i stor sammansättning ("Grand Chamber"). Ett annat fall som tilldrog sig intresse var målet Slivenko mot Lettland. Europadomstolen i stor sammansättning fällde Lettland för brott mot rätten till skydd för privatlivet på grund av utvisningen till Ryssland av två personer tillhöriga den ryskspråkiga minoriteten, vilka var hustru och barn till en tidigare medlem av de ryska väpnade styrkorna i Lettland.

I slutet av 2003 hade ministerkommittén till uppgift att övervaka verkställigheten av drygt 3 500 domar. De många domarna mot Italien enligt vilka tidsåtgången i de nationella domstolarna varit alltför lång står alltjämt på dagordningen. Övervakningen fokuseras främst på de generella åtgärder som Italien måste vidta för att komma tillrätta med de strukturella problem som orsakar de långa processerna. Efter Italiens andra rapport noterade ministerkommittén i februari 2003 att de positiva effekterna av de reformer som vidtagits har planat ut och i vissa avseenden till och med minskat.

Trots många klagomål mot Ryssland har Europadomstolen ännu bara avgjort några få mål i sak. I ett fall (Kalashnikov mot Ryssland), där domstolen bland annat konstaterade en kränkning av artikel 3 på grund av de undermåliga förhållandena i ett ryskt fängelse i vilket klaganden tillbringat flera år i väntan på rättegång, antog ministerkommittén en interimresolution i juni 2003. Ministerkommittén konstaterar att det trots genomförda förbättringar av förhållandena i ryska häkten och fängelser krävs ytterligare åtgärder för att komma tillrätta med de strukturella

problemen, framför allt med avseende på överbeläggningen och de dåliga sanitära förhållandena. Skr. 2003/04:81

Liksom under tidigare år stod många mål mot Turkiet på ministerkommitténs dagordning. Ett av målen gäller fyra parlamentariker som enligt Europadomstolen inte fått en rättvis rättegång inför den turkiska säkerhetsdomstol som dömde dem till femton års fängelse. Efter införandet av ny lagstiftning i Turkiet inleddes en ny rättegång mot parlamentarikerna under 2003 som alltjämt pågick vid årsskiftet. I det uppmärksammade fallet Loizidou mot Turkiet, som rör äganderättsförhållandena på norra Cypern, har Turkiet slutligen efter segdragna diskussioner och starka påtryckningar betalat det skadestånd till klaganden som hon tillerkändes av Europadomstolen redan 1998 i en separat dom rörande skadeståndsfrågan. Det återstår dock för Turkiet att verkställa "huvuddomen" från 1996.

Av de omkring 35 000 klagomål som väcktes vid Europadomstolen under 2003 avsåg drygt 400 klagomål mot Sverige. Vid slutet av året uppgick antalet pågående klagomål mot Sverige till över 800 och domstolen hade vid samma tid 30 mål under handläggning där regeringen ombetts att inkomma med svaromål.

Under år 2003 meddelade Europadomstolen tre domar i mål mot Sverige. I ett av målen, i vilket klaganden påstod att det stred mot rätten till en rättvis rättegång i artikel 6 i konventionen att han inte tillåtits byta offentlig försvarare i ett brottmål, friades Sverige. I de båda andra målen fälldes Sverige för brott mot egendomsskyddet i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen samt i det ena målet dessutom för brott mot artikel 13, rätten till ett effektivt rättsmedel. Ett av målen gällde ett bolag som försatts i konkurs och som trots att konkursbeslutet upphävts av Högsta domstolen inte fick tillbaka sina tillgångar eftersom de i enlighet med gällande lag togs i anspråk för betalning av konkurskostnaderna. Klagande i det andra målet var en person vars hus felaktigt hade rivits genom myndigheternas försorg. I båda målen tillerkändes klagandena skadestånd samt ersättning för rättegångskostnader. Verkställigheten av domarna är nu, på sedvanligt sätt, föremål för övervakning i ministerkommittén.

I förra årets skrivelse berördes två domar avseende processen i mål om skatter och skattetillägg. Dessa domar vann laga kraft i maj 2003, sedan klagandena fått avslag på sin begäran om omprövning av domstolen i stor sammansättning ("Grand Chamber"). Ministerkommittén övervakar nu att domarna har verkställts.

Under år 2003 antog ministerkommittén fem slutresolutioner i mål mot Sverige. I tre av målen hade regeringen och klaganden ingått förlikning varigenom regeringen utfäst sig att betala ett visst penningbelopp till klaganden. I de övriga två målen hade Europadomstolen fällt Sverige för brott mot artikel 6 på grund av att klaganden begärt men inte fått muntlig förhandling i förvaltningsdomstolarna i socialförsäkringsmål. Sverige hade ålagts att ersätta klagandenas rättegångskostnader. I samtliga slutresolutioner förklarade ministerkommittén att Sverige hade uppfyllt sina förpliktelser enligt konventionen.

Av samtliga domar som Europadomstolen hade meddelat vid slutet av år 2003 alltsedan sin tillkomst på 1950-talet rörde 56 Sverige. I 28 av

målen har Sverige fällts för brott mot konventionen. Referat av Europadomstolens domar återges fortlöpande i Svensk Juristtidning. Domarna finns tillgängliga på originalspråk, engelska och/eller franska, på Europadomstolens webbplats (www.echr.coe.int). Sammanfattningar av domar i mål mot Sverige återges på regeringens webbplats om mänskliga rättigheter (www.manskligarattigheter.gov.se). Där finns också möjlighet att få tillgång till hela texten på engelska.

4 Arbetet inom de olika verksamhetsområdena

4.1 Mänskliga rättigheter och demokratifrågor

4.1.1 Mänskliga rättigheter

Det löpande normativa arbetet på området mänskliga rättigheter bedrivs liksom under tidigare år i styrkommittén för mänskliga rättigheter (CDDH) och dess underkommittéer och arbetsgrupper. Arbetet i CDDH under 2003 rörde i huvudsak reformen av övervakningssystemet (jfr avsnitt 3.2 ovan). Arbetet har fördelats så att expertkommittén för procedurfrågor (DH-PR) har getts i uppdrag att utarbeta icke bindande instrument medan den så kallade redaktionsgruppen (CDDH-GDR), i vilken ca hälften av medlemsstaterna ingår, skall svara för utarbetandet av ändringsprotokollet till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Under den aktuella perioden har DH-PR utarbetat bland annat förslag till tre rekommendationer om vilka åtgärder som kan vidtas på nationell nivå i syfte att förebygga kränkningar av konventionen och förbättra de inhemska rättsmedlen. Arbetet med reformen kommer att fortsätta fram till april 2004, då det nu gällande mandatet för CDDH löper ut.

Expertkommittén för utveckling av mänskliga rättigheter (DH-DEV) avslutade under 2003 sitt arbete med frågan om skyddet av mänskliga rättigheter i väpnade konflikter samt vid inre störningar och spända lägen. Kommittén kom fram till att det är angeläget att stärka detta skydd och att det finns behov av en oberoende undersökningsmekanism som i sådana situationer kan utreda allvarliga och omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna och avge rekommendationer. Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter har i viss mån redan ägnat sig åt sådan verksamhet och det finns därför skäl att stärka hans roll i detta avseende. DH-DEV:s förslag till en deklaration om skyddet av mänskliga rättigheter i väpnade konflikter etc. har antagits av ministerkommittén.

Den specialistgrupp under CDDH som sysslar med frågor om tillgång till officiell information (DH-S-AC) har under 2003 fått i uppdrag att undersöka om det är lämpligt att utarbeta ett rättsligt bindande instrument om allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar som finns hos medlemsstaternas myndigheter. Tidigare har specialistgruppen utarbetat

en rekommendation på detta område, som antagits av ministerkommittén, och under 2003 färdigställdes en manual som informerar om innehållet i denna rekommendation.

En ny arbetsgrupp, GT-DH-SOC, har inrättats under CDDH med uppdrag att undersöka frågan om ett eventuellt tilläggsprotokoll till Europakonventionen rörande sociala rättigheter. Gruppen, i vilken Sverige deltar, hade sitt första möte under hösten 2003 och arbetet kommer att fortsätta under 2004 och första halvåret 2005.

Ministerkommittén diskuterade, inom ramen för sin tematiska övervakning, religiös pluralism i medlemsstaterna. Kommittén kom fram till att det vore värdefullt att arrangera två expertseminarier på temat under 2004 om några stater är villiga att finansiera det.

4.1.2 Europarådets kommissarie för mänskliga rättigheter

Spanjoren Alvaro Gil-Robles, som är Europarådets första kommissarie för mänskliga rättigheter sedan funktionen inrättades 1999, har nu avverkat mer än hälften av mandatperioden på sex år. I mandatet åligger det bland annat kommissarien att främja medvetenheten om de mänskliga rättigheterna och ge råd och identifiera brister i staters lagstiftning och rättstillämpning. Detta utövas främst genom att kommissarien gör besöksresor till medlemsstater, avger rekommendationer och håller seminarier.

Under perioden har kommissarien bland annat besökt medlemsstaterna Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Rumänien, Polen, Ryska Federationen (Tjetjenien och Ingusjetien), Tjeckien, Slovenien, Portugal och Turkiet. Kommissarien har under perioden hållit seminarier i Madrid om mänskliga rättigheter och försvarsmakten, och i Köpenhamn om skyddet och främjandet av mänskliga rättigheter för personer med psykiska funktionshinder.

I enlighet med mandatet kan kommissarien ge sin synpunkt på en given fråga, samt utfärda rekommendationer. Under perioden har kommissarien för mänskliga rättigheter lämnat sina synpunkter på förslaget till ny utlänningslag i Finland. Kommissarien för mänskliga rättigheter har vidare utfärdat en rekommendation vad gäller tvångssterilisering av slovakiska romska kvinnor.

Kommissarien kommer i april i år att besöka Sverige. Hans rapport skall sedan diskuteras i Europarådets ministerkommitté för att därefter offentliggöras. Mer information om kommissariens verksamhet finns på www.coe.int/T/E/Commissioner_H.R.

4.1.3 Europeisk konvention till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

Den europeiska konventionen till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning trädde i kraft den 1 februari 1989. Konventionen har ratificerats av alla Europarådets (45) medlemsstater utom Serbien och Montenegro. Senast tillkom Bosnien och Hercegovina, Armenien och Azerbajdzjan. Sverige ratificerade

konventionen den 21 juni 1988. Enligt konventionen upprättas en kommitté (CPT) för att undersöka behandlingen av frihetsberövade i syfte att stärka skyddet mot tortyr och annan förnedrande behandling. En närmare redovisning av konventionens innehåll ges i proposition 1987/88:133. De allra flesta länder har gått med på att offentliggöra såväl CPT:s som sina egna rapporter efter kommitténs besök.

Den 4 november 1993 antogs texter till två tilläggsprotokoll till den europeiska tortyrkonventionen. Det första protokollet öppnar vägen för icke-medlemmar av Europarådet att tillträda konventionen. Det andra möjliggör omval av CPT:s medlemmar två gånger. Bägge protokollen har trätt i kraft per 7 januari 2001.

CPT inledde sin verksamhet 1990. Sedan dess har den gjort ett stort antal besök. Dessa är antingen av ordinarie eller särskild karaktär. Under år 2002 gjorde CPT sammanlagt 20 besök. Besök gjordes för första gången i Armenien och Azerbajdzjan. År 2003 genomförde CPT 22 besök, bland annat ett ordinarie besök i Sverige och ett första ordinarie besök i Bosnien och Hercegovina. Avseende de särskilda besöken kan nämnas att republiken Tjetjenien (Ryska Federationen) besöktes vid sammanlagt tre tillfällen under andra halvåret 2002 och år 2003. Särskilda besök genomfördes också bland annat i Transnistrien (Moldavien) och i Kaliningrad (Ryska Federationen).

De rapporter som avfattas är inte offentliga men kan offentliggöras om den berörda staten samtycker. Om en stat inte kan eller vägrar åtgärda brister som CPT kritiserat har kommittén, under vissa villkor, möjlighet att offentliggöra sin åsikt. Denna möjlighet har på senare år utnyttjats i två fall beträffande Turkiet och två fall beträffande Ryska Federationen (Tjetjenien).

Kommittén har avlagt besök i Sverige vid fyra tillfällen: två ordinarie besök 1991 och 1998 samt ett särskilt besök 1994. Under tiden den 28 januari – den 5 februari 2003 gjorde CPT sitt fjärde ordinarie besök i Sverige. Rapporterna från kommitténs besök och de svar svenska regeringen avlämnat till kommittén har offentliggjorts. På regeringens webbplats om mänskliga rättigheter finns en länk till CPT, där bland annat kommitténs rapporter om Sverige återfinns.

4.1.4 Nationella minoriteter

Sverige ratificerade Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk i februari 2000. Konventionsstaternas genomförande av dessa båda konventioner övervakas av Europarådets rådgivande kommitté för ramkonventionen och Europarådets expertkommitté för språkstadgan. Sverige lämnade sina första rapporter om genomförandet av konventionerna till dessa båda kommittéer i juni 2001. Mot bakgrund av dessa rapporter och besök som kommittéerna gjorde i Sverige under 2002 har rapporter lämnats om Sverige till ministerkommittén under 2003. Ministerkommittén beslutade därefter om vissa rekommendationer till Sverige i juni 2003 när det gäller språkstadgan och i december 2003

4.1.5 Kampen mot diskriminering, rasism och främlingsfientlighet

Europeiska kommissionen mot rasism och intolerans (ECRI) arbetar bland annat med att analysera situationen i de enskilda medlemsstaterna vad avser rasism, främlingsfientlighet, etnisk diskriminering och liknande intolerans. På grundval av analysen utarbetas rapporter för varje enskilt land.

I april 2003 lade ECRI fram en sådan rapport avseende Sverige. I denna rapport redovisas med uppskattning ett antal åtgärder och insatser på området. Men ECRI menar också att ytterligare åtgärder behövs för att motverka rasism, diskriminering och likartad intolerans och för att förbättra integrationen.

4.1.6 Romer

Under ministerkommittén finns sedan 1995 en specialistgrupp för romska frågor (MG-S-ROM) med syfte att åstadkomma en långsiktig förbättring för Europas 8 till 10 miljoner romer. Gruppen fungerar som rådgivare åt ministerkommittén i frågor som gäller romer. Gruppen möts två gånger per år och arrangerar även inspektions- eller studieresor samt rundabordssamtal med mera.

I januari 2003 inrättades under ministerkommittén en arbetsgrupp (GT-ROMS) för att behandla det finländska initiativet om att inrätta ett europeiskt romskt forum med en bred romsk representation. Arbetsgruppen behandlar bland annat frågor om riktlinjer för forumets sammansättning och uppgifter samt hur Europarådet skall stödja forumet.

4.1.7 Jämställdhet mellan kvinnor och män

Europarådets styrkommitté för jämställdhetsfrågor, CDEG, har under år 2003 haft två möten. Styrkommitténs uppgift är att inom Europarådets verksamhetsområde främja jämställdhetsfrågorna. Sverige ingår i styrkommitténs byrå under perioden 2004–2005.

I sitt arbete har CDEG under år 2003 fortsatt att, prioritera främjandet av lika möjligheter och rättigheter, friheter och ansvar för kvinnor och män, att förebygga och motverka våld mot kvinnor och människohandel samt att utveckla jämställdhetsintegrationen inom Europarådet och på nationell nivå. Insatser för att få männen delaktiga i jämställdhetsarbetet prioriteras också.

Den 30 april 2003 beslutade ministerkommittén att tillsätta en tillfällig kommitté (CAHTEH) för att utarbeta ett förslag till konvention mot människohandel. I denna kommitté deltar Sverige med en delegation. Arbetet beräknas vara klart under år 2004. Ministerkommittén har vidare under perioden antagit en rekommendation (2003)3 om balanserad

representation av kvinnor och män i politiskt och offentligt beslutsfattande. Skr. 2003/04:81

Den av CDEG tillsatta arbetsgruppen för att utarbeta metoder för att genomföra och följa upp rekommendationen (2002)⁵ om våld mot kvinnor, har under perioden fortsatt sitt arbete. Rekommendationen, som är den första på området, tar upp olika former av våld mot kvinnor och åtgärder däremot, bland annat förstärkt lagstiftning.

Den under hösten 2002 tillsatta arbetsgruppen för att bland annat söka hitta vägar för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i budgetarbetet har fått fortsatt mandat att arbeta med frågan även under år 2004. Sverige är representerat i arbetsgruppen.

Sverige har åtagit sig värdskapet för Europarådets sjätte ministerkonferens på jämställdhetsområdet, som kommer att äga rum under juni 2006.

Ministerkommittén diskuterade, inom ramen för sin tematiska övervakning, jämställdhet mellan kvinnor och män i medlemsstaterna vid ett möte i oktober. Sverige framhölls som ett av de goda exemplen, medan allvarliga brister konstaterades i tolv medlemsstater.

4.1.8 Sociala stadgan

Under 2003 ratificerade Kroatien den ursprungliga sociala stadgan från år 1961. Inget land ratificerade den reviderade sociala stadgan, vilken trädde i kraft den 1 juli 1999. Eftersom många stater ratificerat endast 1961 års stadga gäller de båda stadgorna parallellt.

Sverige lämnade under år 2003 sin tredje rapport om tillämpningen av den reviderade sociala stadgan.

Den sociala stadgans regeringskommitté har under 2003 föreslagit två rekommendationer till Italien beträffande artikel 3 (om arbetsmiljö) respektive 4 (om uppsägningstider).

Regeringskommittén har även utfärdat fyra varningar under 2003 (två till Spanien, och en vardera till Frankrike och Slovakien, alla beträffande artikel 4).

Det under 2002 av Föreningen Svenskt Näringsliv inlämnade kollektiva klagomålet mot Sverige avseende artikel 5 (negativ föreningsrätt) avgjordes under 2003. Klagomålet gällde dels att det förekommer organisationsklausuler i vissa svenska kollektivavtal, dels att vissa fackföreningar tar ut så kallade granskningsarvoden även av oorganiserade arbetstagare. Kommittén för sociala rättigheter fann i sin rapport att det förhållande att det i Sverige förekommer organisationsklausuler i vissa kollektivavtal på arbetsmarknaden innebär ett brott mot artikel 5 i stadgan, men att uttagandet av granskningsarvoden inte i sig utgör ett brott mot stadgan utan att det är upp till de nationella domstolarna att avgöra frågan i ljuset av de principer kommittén uttalat. Ministerkommittén antog den 24 september 2003 en resolution i vilken den uttalade att den noterade att den svenska regeringen hade uttalat sin avsikt att komma tillrätta med problemet med organisationsklausuler och att överläggningar med arbetsmarknadens parter hade inletts i detta syfte. Ministerkommittén uttalade att den ser

fram emot att Sverige i sin nästa rapport angående artikel 5 skall rapportera att problemet med organisationsklausuler är löst.

I november 2003 besökte ett antal ledamöter i kommittén för sociala rättigheter Sverige för att med tjänstemän vid Närings- och Socialdepartementen gå igenom de artiklar i den reviderade sociala stadgan som Sverige inte har godtagit. I samband med detta hölls ett seminarium om den sociala stadgan vid Arbetslivsinstitutet.

4.1.9 Massmedier

Inom massmedieområdet har ministerkommittén uppdragit åt styrkommittén för massmediefrågor (CDMM) att genomföra det framtidsinriktade åtgärdsprogrammet och prioriterade aktiviteter som beslutades av den sjätte ministerkonferensen. CDMM består av nationella experter från samtliga medlemsstater. Kommittén behandlar förslag och rapporter som arbetas fram av dess olika arbetsgrupper och expertpaneler.

1989 års konvention om gränsöverskridande television reviderades genom ett tilläggsprotokoll från 1998. Den reviderade konventionen trädde i kraft den 1 mars 2002. Konventionen har inte ratificerats av Sverige, men mot bakgrund av ändringsprotokollet har en särskild utredare fått i uppdrag att analysera konsekvenserna av ett svenskt tillträde och därvid lägga fram förslag till de eventuella ändringar i lagstiftningen som behövs (Ku dir. 2000:43). Uppdraget skall redovisas före utgången av 2004.

Ministerkommittén antog under året ett antal rekommendationer och deklARATIONER inom massmedieområdet, bland annat en om bestämmelser för information genom medier i samband med brottmålsprocesser, en annan om åtgärder som skall främja den demokratiska och sociala dimensionen i samband med digitala rundradiosändningar samt ytterligare en om kommunikationsfrihet på internet.

Prioriterade arbetsområden under 2004 kommer framför allt att vara arrangemanget av den sjunde ministerkonferensen som skall hållas i Kiev, Ukraina i slutet av året. Det huvudsakliga temat för konferensen är integration och mångfald – nya gränser för europeisk medie- och kommunikationspolitik, men även andra teman som yttrandefriheten i kristider, kulturell- och mediemångfald i globaliseringens tid, samt mänskliga rättigheter och mediereglering i det nya informationssamhället, kommer att diskuteras.

Ministerkommittén diskuterade, inom ramen för sin tematiska övervakning, hur det står till med yttrandefriheten i medlemsstaterna. Nio medlemsstater gav upphov till allvarlig eller mycket allvarlig oro beträffande yttrandefriheten. Sverige tillhörde inte denna skara.

4.1.10 Asyl-, flykting- och medborgarskapsfrågor

Expertkommittén för medborgarskapsfrågor (CJ-NA) svarar bland annat för uppföljning av genomförandet av 1997 års europeiska konvention om medborgarskap. Sverige ratificerade konventionen i juni 2001.

Expertkommittén har även behandlat vissa särskilda frågor med anknytning till 1997 års konvention. Det gäller dubbelt medborgarskap, statslöshet i samband med statssuccession samt förutsättningar för förvärv och förlust av medborgarskap. Kommittén har under 2003 bland annat arbetat med att utforma ett förslag till tilläggsprotokoll till 1997 års konvention, med syfte att förhindra uppkomst av statslöshet i samband med statssuccession. Kommittén har också ansvar för att förbereda den tredje europeiska konferensen om medborgarskap, som äger rum i Strasbourg den 11–13 oktober 2004. Huvudtema för konferensen kommer att vara barn och medborgarskap.

Expertkommittén har hållit ett möte under 2003 medan dess arbetsgrupp (CJ-NA-GT), där Sverige ingår, har hållit två möten.

CAHAR (europeiska juridiska expertkommittén för asyl- och migrationsrättsliga frågor) är en ad hoc-kommitté direkt under ministerkommittén. Under året har en svensk valts in i styrkommittén för CAHAR. Kommittén håller som regel ett möte per år. Under sitt senaste möte i mars 2003 godkände kommittén en rekommendation angående begreppet tillhörighet till särskild samhällsgrupp enligt 1951 års Genèvekonvention om flyktingars rättsliga ställning med mera. Rekommendationen syftar till att ge praktisk vägledning för berörda nationella myndigheter som fastställer flyktingstatus. Vidare beslutade kommittén att inrätta en ny arbetsgrupp om verkställighetsprocedurer i syfte att, i samarbete med övriga berörda kommittéer, utarbeta en uppförandekod på detta område. Detta arbete är prioriterat. I övrigt fann CAHAR det viktigt att arbetsgruppen om exkludering från flyktingstatus slutför sitt arbete och lägger fram ett utkast till rekommendationer. Övriga tre arbetsgrupper inom CAHAR, rörande internflyktingar, asylsökandes tillgång till sociala förmåner och implementering av antagna rekommendationer, får fortsätta sitt arbete i den mån budgetläget tillåter. Under mötet valde CAHAR en ny ordförande från Österrike och en vice ordförande från Norge.

4.1.11 Lokal demokrati och gränsöverskridande samarbete

Styrkommittén för kommunala och regionala myndigheter (CDLR) har under 2003 haft två möten. Tidigare igångsatta aktiviteter har fortsatt. Dessa aktiviteter rör bland annat frågor om kommunal indelning och struktur, etiska regler, en komparativ studie av den kommunala kompetensen, ekonomisk redovisning inom kommuner och landsting, användandet av IT-teknologi avseende bland annat e-demokrati. Inom ramen för det så kallade integrerade projektet (IP1-S-EE) har arbetet med att ta fram juridiska, tekniska och operationella standarder för elektronisk röstning i eller utanför vallokal påbörjats. Detta arbete, och arbetet med att ta fram två parallella rättsliga instrument om regional självstyrelse, i form av dels en rekommendation och dels en konvention, har fortsatt och kommer även att fortsätta under nästa år. Frågan om valet av rättsligt instrument för regionalt självstyre beräknas bli behandlad vid ett europeiskt kommunministermöte i Ungern i början av 2005. Fem rapporter har antagits och rör frågor om fortsatt arbete med lokal demokrati och medborgarnas delaktighet, samt om struktur och

organisation i Lettland, Bulgarien, Ungern samt Ukraina. En rekommendation om ekonomisk förvaltning har antagits. Skr. 2003/04:81

Verksamheten inom den särskilda expertgruppen för gränsöverskridande samarbete (LR-CT) har fortsatt. Tidigare igångsatta aktiviteter har fortsatt med bland annat uppdatering av handboken om gränsöverskridande samarbete.

4.1.12 Bioetik

Styrkommittén för bioetik (CDBI) har hållit två möten under 2003. Kommittén utarbetar för närvarande, inom ramen för olika arbetsgrupper, förslag till olika tilläggsprotokoll till konventionen om mänskliga rättigheter och biomedicin.

Förslaget till protokoll om forskning på människa antogs av CDBI vid mötet i juni 2003 och har därefter överlämnats till ministerkommittén.

Arbetet med förslag till protokoll om genetiska undersökningar har fortsatt under år 2003 och kommer att vara en av huvudfrågorna under år 2004.

Arbetsgruppen om skydd av mänskliga embryon och foster överlämnade under året en rapport till CDBI. Styrkommittén beslutade att rapporten skulle publiceras i arbetsgruppens namn. Gruppens arbete är därmed avslutat.

Arbetsgruppen om biobanker höll sitt första möte i oktober 2003.

Ett utkast till rekommendation rörande skydd av mänskliga fri- och rättigheter för personer med psykiska störningar bereds för närvarande av styrkommittén. Avsikten är att arbetet med rekommendationen skall kunna avslutas våren 2004.

Den sjunde europeiska konferensen för Nationella etiska råd (COMETH) hölls i Strasbourg i december 2003. De frågor som togs upp gällde utbildning inom bioetik samt verksamhet med biobanker.

4.1.13 Rättsligt samarbete

Den straffrättsliga styrkommittén (CDPC) höll i juni 2003 sitt 52:a plenarmöte.

Redan 1999 beslutade CDPC att sätta upp en kommitté rörande behandling av sexualförbrytare. Av budgetära skäl kom dock inte arbetet igång vid denna tidpunkt. Vid plenarmötet antog CDPC mandatet för expertkommittén. CDPC antog också mandatet för en ny expertkommitté för en mindre övergripande översyn av 1990 års Europarådskonvention om förverkande med mera. CDPC beslutade också om förändringar i mandatet för expertkommittén som arbetar med utvärdering av åtgärder på området för penningtvätt. Bland annat förlängdes mandatet till år 2007. CDPC behandlade vidare frågor som rör mandaten för vissa andra befintliga arbetsgrupper.

Därutöver behandlade och antog CDPC ett yttrande i fråga om skydd för barn mot sexuell exploatering, studerade slutrapporten om säkerhetstjänster samt behandlade rekommendationer från en rad arbetsgrupper. Sverige utsågs som en av tre observatörer för CDPC:s

räkning i den nybildade tillfälliga kommittén CAHTEH, som skall utarbeta en ny konvention mot människohandel.

Styrkommittén för rättsligt samarbete (CDCJ) sammanträdde i maj 2003. Kommittén ansvarade för utarbetandet av fem rekommendationer som antogs den 9 september 2003 av ministerkommittén. Rekommendationerna behandlar driftskompatibilitet mellan informationssystem inom rättsväsendet (2003)14, arkivering av elektroniska handlingar inom rättsväsendet (2003)15, verkställighet av förvaltningsrättsliga domar och beslut (2003)16, verkställighet (2003)17, en blankett för överlämnande av anhållan om rättshjälp i enlighet med europeiska konventionen om översändande av ansökningar om rättshjälp och dess tilläggsprotokoll (2003)18.

CDCJ har också sett över mandaten för de undergrupper som verkar under styrkommittén, bland annat för expertkommittén för medborgarskapsfrågor och projektgruppen för förvaltningsrätt. En specialistgrupp för juridiska standarder har inrättats. Gruppen skall identifiera områden där internationella rättsliga instrument måste utarbetas eller uppdateras. Som ett led i uppföljningen av arbetet mot terrorism har en ny specialistgrupp för frågor om identitet och terrorism inrättats. Den skall fokusera på problem kring identitetshandlingar.

Kommissionen för effektivisering av rättsväsendet (CEPEJ), som ministerkommittén etablerade i september 2002, har hunnit hålla två plenarmöten under 2003 (i februari och i december). Kommissionens uppdrag att förbättra effektiviteten och funktionen av rättsväsendet i medlemsstaterna samt att förbättra genomförandet av Europarådets rättsakter om rättssäkerhet och effektivitet inom rättsväsendet, har under året konkretiserats till arbete med att

- hitta metoder för att förkorta handläggningstider i rättsliga instanser,
- förbättra utsikterna för att domar och beslut verkligen verkställs på angivet sätt,
- förbättra förhållandet mellan domstolar och den enskilde medborgaren (förbättrad service, bemötande, teknik med mera),
- vidta direkta hjälpåtgärder för att förbättra rättsväsendet i särskilda medlemsstater (så kallade länderaktiviteter) samt
- ta fram alternativa tvistelösningsformer på det nationella planet.

4.1.14 Folkrättsfrågor

Kommittén för internationell rätt (CAHDI) har under Europarådets ministerkommitté i uppdrag att behandla frågor om internationell rätt och särskilt frågor av betydelse för Europarådets verksamhet. I kommittén representeras varje medlemsstat normalt av rättschefen i respektive utrikesdepartement. Dessutom deltar stater med observatörsstatus i Europarådet (Kanada, Heliga Stolen, Japan, Mexiko och USA), Israel och därutöver vissa internationella organisationer (Nato, OECD, FN-organ, Röda Korset, Interpol med flera).

Ett stående inslag i kommitténs verksamhet gäller granskningen av reservationer till internationella fördrag, inklusive Europarådets egna instrument. Därutöver har kommittén under senare år bland annat ägnat

tid åt arbetet inom FN:s Internationella juristkommission (ILC) och överhuvudtaget inom generalförsamlingens sjätte (juridiska) utskott. Dessutom har CAHDI under 2003 fortsatt sammanställningen av medlemsstaternas nationella praxis beträffande statsimmunitet (med sikte på publicering 2005). Sedan Europarådet åtagit sig rollen av forum ("clearing house") för europeiska staters anslutning till den internationella brottmålsdomstolen (ICC) har olika aspekter av domstolens etablering och begynnande verksamhet ofta diskuterats i CAHDI. Liksom tidigare har CAHDI haft uppgiften att till ministerkommittén avge yttranden i olika rättsliga frågor, bland annat som en följd av förslag från Europarådets parlamentariska församling eller annars med ursprung i organisationens löpande verksamhet, frågor om församlingsledamöternas immunitet, om förhållandet mellan äldre och nyare Europarådskonventioner om nationalitet och om kampen mot terrorism med bibehållen respekt för mänskliga rättigheter. Med Serbien och Montenegro som senaste (45:e) medlemsstat i Europarådet har CAHDI förstärkt sin roll som ett paneuropeiskt forum där rättscheferna från alla medlemsstater har möjlighet att tillsammans med ett antal observatörer diskutera rättsutvecklingen samt knyta värdefulla personliga kontakter.

4.2 Sociala frågor

4.2.1 Social sammanhållning

Styrkommittén för social sammanhållning (CDCS) har ett brett mandat som innefattar arbetsmarknad, socialförsäkring och socialpolitik. En huvudinriktning på arbetet har varit att verka för att rättigheter skall tillkomma alla. De områden som särskilt uppmärksammats i detta sammanhang har varit bostäder, förvärvsarbete och socialförsäkring.

Kommittén har bland annat utarbetat en rapport om tillgången till sociala rättigheter, som fått stor uppmärksamhet. Europarådet anordnade även en särskild konferens i ämnet på Malta. Kommittén har dessutom antagit en reviderad strategi för social sammanhållning som bygger vidare på och befäster kommitténs arbete och mandat.

Under styrkommittén lyder också ett särskilt forum för barn- och familjefrågor. Detta forum har anordnat ett seminarium om barnmisshandel med svensk medverkan. Forumet har också utarbetat en rekommendation om barnomsorg som sedan antagits av styrkommittén och skickats vidare till ministerkommittén. Inom detta forum finns också två arbetsgrupper; en som sysslar med barns inflytande och delaktighet och en som arbetar med barnhem. Inriktningen på arbetet för den senare gruppen är dels att finna former för att förebygga behov av barnhemsplaceringar, dels att stärka de mänskliga rättigheterna för de barn som placerats där. Vid samtliga möten som skett i detta forum har barn och ungdomar medverkat.

Under året beslutades att förlänga mandatet för programmet för barn och familjer till halvårsskiftet 2004, då frågan kommer upp till behandling. Skr. 2003/04:81

4.2.2 Socialförsäkringsfrågor

Många medlemsstater behöver teknisk assistans för att underlätta arbetet med att anpassa lagstiftningen till den sociala stadgan och till socialförsäkringsbalken. En undergrupp till kommittén granskar medlemsstaternas sätt att uppfylla sina åtaganden enligt socialförsäkringsbalken.

Expertkommittén för standardisering inom socialförsäkringsområdet (CS-CO) är en expertgrupp som samlas en gång om året för att utvärdera medlemsstaternas framsteg inom det sociala trygghetsområdet. Medlemsstaterna anmodas att inkomma med en årlig rapport som utvärderas av sekretariatet och ILO, som också sitter med i expertgruppen. Experter inom socialförsäkring, pensioner, sjukvård med mera, som på uppdrag av expertgruppen undersöker diverse frågeställningar inom området, presenterar sina resultat inför mötena.

Den 15–18 september 2003 hölls i Strasbourg gruppens femte möte. Sverige hade inför mötet inkommit med den 36:e årliga rapporten om tillämpningen av den europeiska sociala balken och dess protokoll. Rapporten behandlade perioden mellan den 1 juli 2002 och den 30 juni 2003. Sverige besvarade därefter brevlades de kompletterande frågor som ställdes under mötet. Därefter har alla medlemsstaters svar samlats i den årliga rapport som sammanställts av expertkommitténs för tillämpningen av ILO:s konventioner och rekommendationer (CS-CR:s). Som en uppföljning har kommittén ombett Sverige att besvara tio ingående och omfattande frågor, samt lämna utförlig information. Expertkommittén förväntar sig att svaren skall inkomma inför CS-CR:s nästa möte i november eller december 2004. CS-CO:s nästa möte kommer att hållas på Cypern i maj i år, medan Sveriges 37:e årliga rapport om tillämpningen av den europeiska sociala balken och dess protokoll kommer att vara klar senast i augusti.

4.2.3 Integration

Frågor som rör integration och sociala relationer har sin huvudsakliga hemvist i styrkommittén för migrationsfrågor (CDMG) och dess expertkommittéer: expertgruppen för integration och etniska relationer, expertgruppen för migrationsstrategier, expertgruppen för invandrades rättigheter och rättsliga status, samt specialistgrupperna för romer respektive avseende sociala rättigheter för flyktingar och asylsökande. Arbetet i styrkommittén och expertgrupperna har ägnats åt migrationsfrågor, integration och samhällsangelägna frågor, med särskild betoning på tolerans, samförstånd och invandrades sociala rättigheter samt att förbättra situationen för flyktingar, asylsökande och romer.

Under 2003 ägnades arbetet i styrkommittén CDMG bland annat att följa upp de principiella ställningstaganden, överenskommelser och handlingsplaner beträffande migrations- och integrationsfrågor som godtogs på den 7:e konferensen för europeiska ministrar ansvariga för migrationsfrågor (september 2002 i Helsingfors).

Under år 2003 har expertgruppen för integration och etniska relationer arbetat med att ta fram verktyg för uppföljning och utvärdering av integrationspolitik samt riktlinjer för att främja anställning av utländska medborgare inom den offentliga sektorn. Expertgruppen för migrationsstrategier har arbetat med uppföljning av migrationskonferensen i Aten om illegal invandring och samarbete mellan länder i Medelhavsregionen i fråga om välordnad invandring, social sammanhållning och rättssäkerhet för individen. Arbetet har bedrivits i form av seminarier och rundabords-konferenser med deltagare från ursprungs-, transit- och mottagarländerna. Expertgruppen för invandrades rättigheter och rättsliga status har ägnat sig åt studier avseende utlänningars situation i förhållande till rättsväsendet samt uppföljning av rundabordskonferensen om arbetskraftsinvandring i Sofia (oktober 2002). Specialistgruppen för romer har utarbetat förslag till riktlinjer för att förbättra romernas politiska, ekonomiska och sociala status i bland annat frågor som rör bostad, arbete, tillgång till vård och annan social service.

Under år 2002 och 2003 har fyra rapporter presenterats som behandlar migrationsfrågor. Kort beskrivet handlar de om att motverka illegal invandring och samtidigt hantera ekonomiska möjligheter, politisk risk och individens rättigheter samt att redogöra för aktuella trender i internationell migration i Europa och arbetskraftsinvandrades rättsliga status i vissa europeiska länder. Den fjärde rapporten är en sammanfattning från konferensen i Aten om illegal invandring och invandrades värdighet, vilken beskriver samarbetet i medelhavsområdet.

4.2.4 Befolkningsstudier

Kommittén för befolkningsstudier (CAHP) har som sin viktigaste arbetsuppgift den årliga framställningen av en publikation över befolkningsutvecklingen i medlemsstaterna. Insamlingen av statistik sker i nära samarbete med EU:s statistikkontor och med FN. 2003 års årsbok har blivit försenad och beräknas bli publicerad under januari 2004. Sammanlagt fem rapporter i serien Population Studies kom ut under år 2003.

Befolkningsskommittén har under året haft två möten. Endast en tredjedel av medlemsstaterna är representerade vid varje möte och insparade medel utnyttjas för att anlita konsulter. Under år 2003 var sammanlagt sju konsulter engagerade och sex rapporter har utarbetats under året, varav två om arbetskraftsflöden i Europa, en om reproduktiv hälsa bland unga i Europa, en om aktivt åldrande i Europa samt två om socialt utanförskap i Central- och Östeuropa. Ett första utkast till en studie om länder och regioner med mycket låg fruktsamhet har också färdigställts under året.

Riktlinjer för två nya studier som skall genomföras under år 2004 har också tagits fram. Dessa studier skall behandla de nya familjerna i Europa samt omflyttning och integration.

Befolkningskommittén har medverkat i en hearing med temat Europas befolkning år 2020 - utmaningar för social- och migrationspolitiken. Hearingen arrangerades av en underkommitté till parlamentariska församlingen. Arbetet med att genomföra en europeisk befolkningskonferens har fortsatt under året i samarbete med en grupp från parlamentariska församlingen. Tidpunkt för konferensen blir sannolikt våren 2005 och ett förslag till teman är följderna av en fortsatt låg fruktsamhet i Europa, följderna av ett åldrande Europa, framväxandet av nya familjetyper, migrationen samt sjuklighet och dödlighet. Detaljerna ännu inte helt klara om tidpunkt och inriktning, utan planeringen fortgår i nära samarbete med parlamentariska församlingen och ett antal kommittéer inom Europarådet.

Det har förekommit regelbundna kontakter med andra kommittéer inom Europarådet, såväl för information om befolkningsfrågor som samarbete i olika former.

4.2.5 Hälso- och sjukvård

Styrkommittén för hälso- och sjukvårdsfrågor (CDSF) arbetar i huvudsak med frågor som rör kvalitetsnormer i hälso- och sjukvården, jämlik tillgång till vård samt medborgarens/patientens roll och inflytande. Ett viktigt inslag i kvalitetsarbetet är den rekommendation (R(95)15) om förberedelse, användning och kvalitetssäkring av blodpreparat som revideras varje år.

Även inom kommitténs andra arbetsområden har under perioden rekommendationer utarbetats och beslutats av ministerkommittén, bland annat rekommendationer om registrering av organdonatorer och om organisationen av palliativ vård, det vill säga vård av patienter i livets slut. Den 12–13 juni 2003 hölls en ministerkonferens i Oslo på temat hälsa, värdighet och mänskliga rättigheter. Vid konferensen antogs en deklARATION om hälsoministrarnas roll och ansvar i arbetet med att möta nya utmaningar, i form av förändringar i samhället och ny teknologi, vid det tredje årtusendets början.

Samarbetet mellan EU, WHO och Europarådet inom hälso- och sjukvårdsområdet är mycket aktivt.

4.2.6 Miljö och regional planering

Under perioden har inga nya stater anslutit sig till Bernkonventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö. Antalet anslutna länder är därför fortfarande 45.

Europarådet, som påbörjade och ansvarar för uppföljande av konventionen, har successivt skurit ned budgeten inom detta område varför verksamheten i ökande utsträckning är beroende av frivilliga bidrag. Sverige lämnade under 2003 ett frivilligt bidrag om 75 000 kronor för att möjliggöra ett seminarium i Sverige om europeiska grod-

och kräddjur. För att klara den antagna verksamhetsplanen för 2004 behövs frivilliga bidrag i storleksordningen 150 000 euro från medlemsstaterna.

Under periodens möten med parterna till konventionen har fortsatt uppmärksamhet bland annat ägnats åt situationen för de större rovdjuren och åt olika naturvårdsproblem kring Medelhavet, framför allt dess stränder. En annan viktig del i konventionsarbetet är att bygga upp ett nätverk av skyddade områden (Emerald Network) i länder utanför nuvarande EU. Även riktlinjer för hanteringen av problematiken med främmande arter och deras inverkan på biologisk mångfald har arbetats fram, liksom internationella åtgärdsprogram för flera hotade arter.

Ett svenskt förslag om att inkludera 33 svamparter i konventionens bilaga 1 återtog, då det inte var möjligt att få stöd från en majoritet av EU-länderna.

4.3 Kulturfrågor och kulturell mångfald

4.3.1 Utbildning

Europarådets 21:a utbildningsministermöte ägde rum i Aten den 10 till den 12 november 2003. Delegationer från 45 länder deltog, liksom företrädare för organisationer som Nordiska ministerrådet, OECD, Unesco och arabförbundets organisation för utbildning, kultur och vetenskap (Alesco).

Mötets övergripande tema var "Tvärkulturell utbildning; att hantera mångfald och förstärka demokratin". Med det som utgångspunkt diskuterades tre underteman parallellt: läroplan, skolans styrning och lärarutbildning. Särskilt temat om lärarutbildning tilldrog sig starkt intresse. Många delegater pekade på att lärarnas löner, status och utvecklingsmöjligheter inte motsvarar de krav på pedagogiska färdigheter, ämneskunskaper, kunskaper om kulturella seder och social kompetens som ställs på lärare idag.

Konferensen antog deklARATIONEN: "Tvärkulturell utbildning i ett Europa med nya förutsättningar", där Sverige yrkat på ett tillägg som bifölls, avseende de pågående processerna i projekten "Utbildning för alla", "Livslångt lärande", "Utbildning för hållbar utveckling" samt "Utbildning för demokrati and mänskliga rättigheter". Konferensen antog vidare en resolution om att integrera informations- och kommunikationsteknologier i skolsystemen i Europa.

Styrkommittén för utbildning

Inom styrkommittén för utbildning (CDED) har den viktigaste uppgiften under 2003 varit att diskutera innehållet inför ovan nämnda ministerkonferens i Aten. Det språkprojekt som startade 2002 med fokus på språkpolitik och undervisning fortsätter.

I december 2004 är det 50 år sedan Europarådets kulturkonvention antogs. Detta kommer att uppmärksammas genom olika aktiviteter.

Sverige kommer även fortsättningsvis att prioritera arbetet inom språkområdet. Skr. 2003/04:81

Styrkommittén för högre utbildning och forskning

Europarådets och UNESCO:s gemensamma konvention om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen, som antogs i Lissabon 1997, hade i november 2003 undertecknats av 43 stater och ratificerats av 31. Konventionen ratificerades av Sverige den 23 augusti 2001. Styrkommittén för högre utbildning och forskning (CD-ESR) arbetar för närvarande bland annat med att ta fram en rekommendation om erkännande av examina som är gemensamma över nationsgränserna, så kallade *joint degrees*. Rekommendationen kommer formellt sett att vara en bilaga till konventionen.

Sverige prioriterar arbetet med att utveckla och stärka erkännandefrågorna inom den högre utbildningen. Särskilt positivt är utvecklandet av en rekommendation om erkännande av gemensamma examina. Sverige kommer även att fortsätta stödja Europarådets arbete med att utveckla medlemsstaternas arbete inom ramen för den så kallade Bolognaprocessen. Bolognaprocessen syftar till att underlätta studenters rörlighet och anställningsbarhet samt öka attraktiviteten hos Europas utbildningssystem, genom att göra de olika ländernas system mer jämförbara. Fyrtio europeiska länder har nu anslutit sig till processen.

4.3.2 Kultur och kulturarv

Styrkommittén för kulturfrågor (CDCULT) hade sitt andra möte i oktober 2003. Inom ramen för projektet om dialog mellan kulturer och konfliktförebyggande åtgärder som prioriteras i kommitténs arbetsplan för åren 2002–2004 ägde en ministerkonferens rum i Opatija i Kroatien i oktober 2003. Kulturpolitiska länderexaminationer har genomförts i Makedonien och Serbien och Montenegro som båda lämnade nationella rapporter. Vidare rapporterades ett utvecklingsprojekt med målsättningen att skapa en ram för förändring och samarbete mellan länder i södra Kaukasien (Armenien, Azerbajdzjan och Georgien).

Styrkommittén för kulturarvsfrågor (CDPAT) hade sitt andra möte i oktober 2003. I enlighet med styrkommitténs arbetsprogram för perioden 2002–2004 sker en uppföljning av konventioner gällande bland annat arkitekturfrågor, arkeologifrågor och landskapsfrågor. Vidare har arbetet fortsatt med uppföljningen av resultatet från kulturministerkonferensen i Portoroz i Slovenien 2001. Ett nytt arbete har påbörjats med en ramkonvention för kulturarvet som en resurs för utveckling och tillgänglighet. Riksantikvarieämbetet har under perioden bland annat deltagit i Europarådets projekt HEREIN, ett databasprojekt som skall öka och underlätta kontakterna mellan kulturarvsinstitutioner i Europa. Genom projektets internetportal tillgängliggörs aktuell information som kulturmiljölagstiftning, policydokument och uppgifter om administration och organisation inom kulturarvsområdet. Samarbetet syftar även till att skapa ett kontaktnät för erfarenhetsutbyte mellan deltagarna och deras institutioner.

Styrkommittén för idrottsfrågor höll sitt 26:e möte i februari 2003. Vid mötet diskuterades temat för det tioende mötet för europeiska ministrar med ansvar för idrottsfrågor, som skall genomföras i Ungern 2004. Styrkommittén enades om att temat bör vara "god styrning för idrotten i Europa". Vidare uppmärksammades beslutet inom EU att utropa 2004 till europeiska året för utbildning genom idrott, och möjligheten av samarbete mellan EU och Europarådet i dess genomförande.

Redan tidigare har ministerkommittén behandlat frågan om de europeiska staternas bidrag till Världsantidopningsbyrån (WADA). Rekommendationer har ställts ut där medlemsstaterna uppmanats att betala Europas regeringars andel av WADA:s budget i enlighet med andelen för medlemsstaternas bidrag till Europarådets budget. Sverige har under året betalat sin andel till WADA i enlighet med denna beräkning.

Ministerkommittén har utfärdat två rekommendationer till medlemsstaterna som berör idrottsområdet: rekommendation (2003)6, som behandlar behovet av att förbättra idrotten i skolan för barn och ungdomar i alla europeiska länder, samt rekommendation (2003)7 om idrotten som resurs i att lindra konsekvenserna av humanitära katastrofer.

Konventionen mot läktarvåld hade den 31 december 2003 ratificerats av 38 länder och undertecknats av ytterligare tre länder.

Konventionen mot dopning hade den 31 december 2003 ratificerats av 43 länder och ytterligare fem länder hade undertecknat densamma. Även länder utanför Europarådet har ratificerat konventionen. Sverige har varit aktivt inom övervakningsgruppen för konventionen, där frågor i relation till efterlevnaden av konventionen, utvecklingen av WADA och frågan om utarbetandet av en global konvention mot dopning inom idrotten under Unesco, särskilt behandlats.

En arbetsgrupp i Regeringskansliet har tillsatts på uppdrag av regeringen med uppgift att bland annat bistå Regeringskansliet i att utarbeta en nationell rapport om Sveriges efterlevnad av sina åtaganden under konventionen mot dopning. Rapporten har inlämnats till Europarådet och en utvärdering av Sveriges efterlevnad kommer att ske av övervakningsgruppen under 2004.

Tilläggsprotokollet till konventionen, som behandlar frågan om ömsesidiga multilaterala dopningstester inom idrotten, har undertecknats av Sverige utan förbehåll för ratifikation. Den 31 december 2003 hade fem stater (Sverige, Norge, Danmark, Monaco och Lettland) deponerat behövliga instrument. Därutöver hade 17 stater skrivit under tilläggsprotokollet. Tilläggsprotokollet till antidopningskonventionen träder i kraft den 1 april 2004.

4.3.4 Ungdomsfrågor

Styrkommittén för ungdomsfrågor (CDEJ) möttes två gånger under perioden. Vid dessa möten sammanträdde styrkommittén tillsammans med ungdomsorganisationernas organ (Advisory Council) och fattade gemensamma beslut i vissa frågor bland annat beträffande

budgetprioriteringar. Vidare presenterades en utvärdering av Maltas och Litauens politik på området, inom ramen för ett initiativ med ungdomspolitiska länderförhör. Sveriges representant i kommittén valdes till vice ordförande i CDEJ.

En rekommendation om erkännande och stöd till icke-formellt lärande godkändes av CDEJ och antogs därefter av ministerkommittén den 30 april 2003. Ett förslag om en europeisk portfolie för ungdomsledare utarbetades också under året. Vidare färdigställdes arbetet med indikatorer på det ungdomspolitiska området. Därutöver genomfördes expertbesök till Kroatien, Rumänien och Azerbajdzjan inom ramen för den rådgivande verksamhet som pågår för att utveckla ungdomspolitiken i Europarådets medlemsstater.

CDEJ godkände även ett partsavtal mellan Europarådet och ett europeiskt nätverk för ungdomscentrum. Partsavtal om ungdomsledarutbildning, utveckling av ungdomspolitik och forskning slöts också med EU. Sverige har varit representerat i arbetsgrupperna för icke-formellt lärande och riktlinjer för ungdomspolitik i medlemsstaterna.

Ungdomsminister Lena Hallengren deltog i seminariet ”Unga kvinnor i det politiska livet” som genomfördes den 16–17 september i Strasbourg.

Under 2003 delade Europeiska ungdomsfonden ut 2 032 144 euro i bidrag. Sammanlagt anordnades 129 projekt i form av seminarier och konferenser om aktuella ungdoms- och samhällsfrågor. Internationella ungdomsorganisationer (57 stycken) tilldelades 497 744 euro i administrativt stöd. Fonden gav även 196 700 euro i stödbidrag till publikationer och utbildningsmaterial. Sverige bidrog med 58 448 euro till fondens budget. Bidrag till fonden är numera obligatoriska.

De båda europeiska ungdomscentrumen i Strasbourg och i Budapest anordnade under 2003 sammanlagt 33 seminarier för ungdomar samt 18 ungdomsledarutbildningar.

5 Arbetet inom ramen för partsavtalen

Inom Europarådet finns en rad partsavtal. Det står medlemsstaterna fritt att välja om de vill tillträda partsavtal för att delta i och finansiera de aktiviteter som genomförs inom ramen för respektive partsavtal.

5.1 Partsavtalet på social- och hälsoområdet

Sverige deltar sedan 1986 i partsavtalets handikappkommitté (CD-P-RR). I maj arrangerades en konferens i Malaga för ministrar ansvariga för handikappfrågor. Vid konferensen antogs en politisk deklaration, bland annat om att utforma en handlingsplan för handikappolicy. Detta arbete påbörjades under året. Vid konferensen framförde Europarådets generalsekreterare förslaget att under en treårsperiod arbeta för att så många medlemsstater som möjligt ska gå med i partsavtalet. På sikt är tanken att en fullfjädrad styorkommitté för handikappfrågor ska inrättas. Kommitténs årliga möte hölls i Strasbourg i oktober 2003.

Antalet medlemsstater i Europa som ratificerat Europarådets konvention om utarbetandet av en europeisk farmakopé¹ (Ph. Eur.) är nu 32. Sverige har varit anslutet sedan 1975. Utöver medlemmarna deltar ytterligare femton länder (varav nio utomeuropeiska) samt WHO som observatörer vid Europafarmakopékommisionens möten.

Hösten 2001 tillsattes nya ordföranden och experter för Europafarmakopéns olika expert- och arbetsgrupper. Sverige har en god representation i grupperna och innehar ordförandeposten i en expertgrupp och en arbetsgrupp. Sverige har starkt bidragit till arbetet med den fjärde upplagan av Europafarmakopén, som trädde i kraft år 2002. Under 2003 har de tre sista supplementen till fjärde upplagan getts ut. Även i det arbetet har det svenska bidraget varit stort. Bland annat har ett stort antal monografier (kvalitetsstandarder) för veterinära vacciner reviderats för att reducera användningen av djur vid kvalitetskontroll av vacciner.

Arbetet med den första boken i den femte upplagan som skall ges ut 2004 har avslutats och till den har ett omfattande arbete lagts ned för att harmonisera olika europeiska riktlinjer beträffande föroreningar i läkemedelssubstanser.

För att öka produktionen av monografier har ett pilotprojekt startats som innebär ytterligare en väg att utarbeta monografier på. Sverige deltar med en expert. Projektet innebär ett ökande engagemang från läkemedelsindustrin.

Samarbetet mellan Europafarmakopén, den amerikanska (USP) och den japanska (JP) farmakopén avseende harmonisering av de olika farmakopéernas monografier fortsätter. En enhetlig markering som visar vad som är harmoniserat i monografierna i de olika farmakopéerna har tagits fram och kommer att införas i den femte upplagan. Europafarmakopén har även anordnat ett symposium för harmonisering inom mikrobiologiområdet.

Vidare har arbetet påbörjats med att ta fram kontrollmetoder för och relevanta krav på cell- och genterapiprodukter genom ett symposium i Europafarmakopéns regi. Läkemedelsverket deltog med fyra representanter och är fortsatt aktivt i detta arbete.

Läkemedelsverket och Svenska farmakopékommittén anordnade i december 2003 en farmakopédag i Uppsala för att informera de svenska intressenterna om Europafarmakopéarbetet. Den var välbesökt med deltagare från läkemedelsindustrin, Apoteket AB, analyslaboratorier, Uppsala universitet och Läkemedelsverket.

5.3 Europarådets utvecklingsbank

Europarådets utvecklingsbank bildades ursprungligen 1956 som en social utvecklingsfond för hjälp vid naturkatastrofer och bidrag till, till exempel, flyktingar. Efterhand har bankens verksamhetsområde vidgats avsevärt. Banken har för närvarande 35 medlemsstater.

¹ Ung. ”kvalitetsnormer för läkemedel och läkemedelssubstanser”.

Sverige blev medlem 1977. Banken har tre styrorgan: en styrelse, ett administrativt råd och en exekutivkommitté. Sverige har permanent representation i styrelsen och i administrativa rådet. Under 2003 har Sverige också deltagit i mötena med exekutivkommittén. Sveriges ambassadör i Strasbourg representerar Sverige i styrelsen. I administrativa rådet och i exekutivkommittén representeras Sverige av Finansdepartementets internationella avdelning. Sverige har under flera år verkat för att bankens verksamhet i Central- och Östeuropa skall ges ökad vikt. Andelen för denna ländergrupp har också ökat och enligt planerna skall hälften av bankens utlåning gå till dessa länder inom den närmaste framtiden. Sverige har vidare under år 2003 sökt få till stånd en process för att effektivisera bankens verksamhet och dess styrformer.

Den senaste kapitalhöjningen i banken ägde rum år 2001. Den innebar en ökning av bankens kapital till sammanlagt 3 248 miljoner euro. Den svenska kapitalandelen uppgår efter höjningen till 2,6 procent. Under år 2004 skall en utvecklingsplan för bankens verksamhet under perioden 2005–2010 fastställas.

5.4 Pompidougruppen för narkotikafrågor

År 2003 var 34 länder medlemmar i Pompidougruppen. Pompidougruppens syfte är att bidra till att utveckla en multisektoriell, balanserad, effektiv och nyskapande drogpolicy i medlemsstaterna. De ministrar som ansvarar för samordningen av narkotikafrågor möts i princip vart tredje år och beslutar då om inriktningen på samarbetet fram till nästa ministermöte. Vid ministermötet i oktober 2003 antogs ett nytt treårsprogram för Pompidougruppens arbete. Arbetsprogrammet är uppdelat i sex huvudområden (plattformar): 1) prevention, 2) vård och behandling, 3) kriminalvård och kontrollaspekter, 4) forskning, 5) etiska frågor, samt 6) kontroll vid flygplatser. Det nya arbetsprogrammet innebär att Pompidougruppen kommer att förändra sitt arbetssätt i riktning mot ett mer långsiktigt arbete, till skillnad från det mer ad hoc-betonade upplägg som hittills varit rådande.

5.5 Filmstödsfonden "Eurimages"

I slutet av 1988 etablerade Europarådet genom ett partsavtal en europeisk fond för stöd till filmproduktion, kallad "Eurimages". Fonden hade 30 medlemmar vid slutet av 2003.

Fonden förfogade under år 2002 över drygt 20,1 miljoner euro (185,2 miljoner kronor). Sveriges bidrag, som utbetalas av Svenska Filminstitutet, uppgick samma år till drygt 482 000 euro (drygt 4,4 miljoner kronor). Under år 2003 förfogade fonden över knappt 20,6 miljoner euro (knappt 187,6 miljoner kronor). Det svenska bidraget uppgick detta år till 493 700 euro (drygt 4,5 miljoner kronor).

Under år 2002 erhöll svenska projekt stöd med drygt 463 000 euro (knappt 4,3 miljoner kronor). Under år 2003 var beloppet 380 000 euro (knappt 3,5 miljoner kronor).

5.6 Kommissionen för demokrati genom lag

Skr. 2003/04:81

I den europeiska kommissionen för demokrati genom lag (Venedigkommissionen) är samtliga 45 medlemsstater parter. Vitryssland är associerad medlem och elva andra länder har observatörsstatus. Sydafrika har särskild samarbetsstatus.

Till kommissionens viktigare uppgifter har hört att på begäran bistå staterna i Central- och Östeuropa vid utarbetandet av nya demokratiska konstitutioner, baserade på Europarådets grundläggande principer om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Under senare tid har kommissionen arbetat med bland annat Liechtensteins författningsreform, ett MR-ombudsmannaämbete i Armenien, minoritetsskyddet i Kroatien, konstitutionsreformen i Ukraina och konstitutionsarbete avseende Tjetjenien, samt med vallagar och lagar om politiska partier. Vidare har kommissionen avgivit ett yttrande angående den internationella humanitära rätten och situationen på Guantánamo.

Svensk expert i kommissionen är regeringsrådet Rune Lavin, med professor Hans-Heinrich Vogel som ersättare.

5.7 Europarådets Nord-Sydcentrum

Den slutdeklaration som antogs vid Nord-Sydcentrets Maastrichtkonferens 2002 om utbildning för hållbar utveckling har utgjort ett konstruktivt bidrag till det arbete på området som bedrivs inom ECE:s ram med Sverige och Ryssland i ledningen.

Centrets aktiviteter på området interkulturell och interreligiös dialog har intensifierats, särskilt beträffande arbetet med att underlätta för ungdom i allmänhet och unga kvinnor i synnerhet, inte minst i muslimska medelhavsländer, att delta i politiskt och demokratiuppbyggande arbete. Samarbetet med det svenska Alexandria-institutet har fortsatt.

Genom bland annat svenska ansträngningar i de ledande organen (där Sverige under våren 2004 lämnar sin plats) har Nord-Sydcentrets verksamhet trimmats. En uppstramning av administrationen har inletts. Ekonomiska problem kan dock förutses för den närmaste framtiden, främst beroende på förändringar i EU:s sätt att lämna bidrag.

5.8 Europeiskt centrum för moderna språk i Graz

Ett drygt trettiotal länder har hittills anslutit sig till språkcentret i Graz, däribland Sverige. Målsättningen för centret är att vara en mötesplats för ansvariga för språkpolitik och språkutveckling, lärarutbildare, lärare med flera. Genom studiegrupper och seminarier bedrivs ett omfattande arbete med språkutveckling och flerspråkighet.

5.9 Partsavtal för uppföljning på korruptionsområdet

Skr. 2003/04:81

Inom gruppen av stater mot korruption (GRECO) har arbetet med att utvärdera förhållandena vad gäller korruption i medlemsstaterna fortsatt. Under året utvärderades och antogs rapporter, inom ramen för den första utvärderingsomgången, beträffande Ungern, Nederländerna, Tjeckien, Bosnien och Hercegovina, Portugal och Moldavien. Uppföljningsrapporter för den första utvärderingsomgången antogs beträffande Slovenien, Slovakien, Belgien, Estland, Finland, Storbritannien, Luxemburg, Spanien, Island, Frankrike, Cypern, Georgien och Irland. Den andra utvärderingsomgången har inletts. Den kommer att omfatta vinning av korruption, offentlig förvaltning och ansvar för juridiska personer. Besök har genomförts i Slovenien, Slovakien, Finland, Estland, Luxemburg, Polen och Island. Utvärderingsrapport beträffande Slovenien antogs. För Sveriges del pågick arbetet med uppföljningsrapporten för den första utvärderingsomgången. Utvärderingsbesök avseende den andra utvärderingsomgången kommer att äga rum i Sverige under våren 2004.

6 Förteckning över medlems- och kandidatländer samt observatörländer

Medlemsstater

Albanien	Makedonien (F.d. jugoslaviska republiken Makedonien, fYROM)
Andorra	Malta
Armenien	Moldavien
Azerbajdzjan	Nederländerna
Belgien	Norge
Bosnien och Hercegovina	Polen
Bulgarien	Portugal
Cypern	Rumänien
Danmark	Ryska Federationen
Estland	San Marino
Finland	Schweiz
Frankrike	Slovakien
Förenade Kungariket	Slovenien
Georgien	Spanien
Grekland	Statsförbundet Serbien och Montenegro
Irland	Sverige
Island	Tjeckien
Italien	Turkiet
Kroatien	Tyskland
Lettland	Ukraina
Liechtenstein	Ungern
Litauen	Österrike
Luxemburg	

Länder som sökt inträde i Europarådet

Monaco
Vitryssland

Observatörer

Amerikas förenta stater
Heliga Stolen
Kanada
Japan
Mexiko

Länder som har särskild gäststatus i parlamentariska församlingen

Israel
Vitryssland (gäststatusen suspenderad)

Utrikesdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 11 mars 2004

Närvarande: statsrådet Ulvskog, ordförande, och statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Sommestad, Karlsson, Lund, Andnor, Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin

Föredragande: *statsrådet Freivalds*

Regeringen beslutar skrivelse 2003/04:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under år 2003.